

Visie en ambitie circulariteit en natuur

Afdeling Vastgoed en Facilitair

beeld: INBO

*Op weg naar (her)gebruik,
hernieuwbaar en toekomstbestendig bouwen!
Samen geven we ruimte aan natuur!*

1. Inleiding

Duurzaamheid is voor het COA meer dan energiebesparing. Het is onder andere ook circulariteit en natuur. De grondstoffen en hulpbronnen die onze aarde kan leveren zijn beperkt en raken in een snel tempo uitgeput. Bij circulariteit is het doel dat we de omslag maken van het 'verbruiken' naar het '(her)gebruiken' van grondstoffen en hulpbronnen. Oftewel een wereld zonder afval.

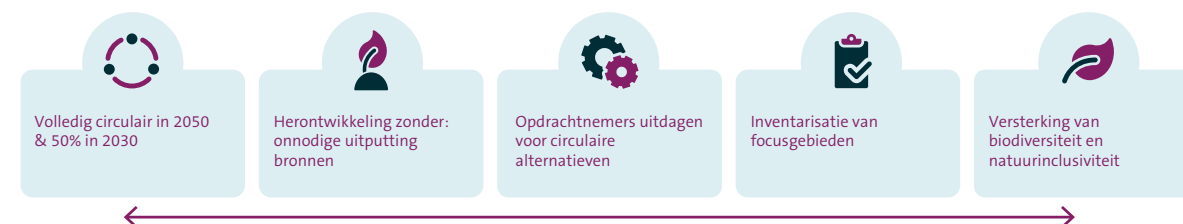
De aarde heeft ook te maken met afnemende biodiversiteit, klimaatopwarming en slechte bodemkwaliteit. Het COA is gevestigd op diverse locaties door Nederland. Naast het vastgoed kennen deze locaties vaak ook veel buitenruimte. Het COA ziet daarmee een kans om op onze locaties de natuur te behouden, te verbeteren en te versterken door het vastgoed en de buitenruimte meer natuurinclusief te maken. Ook dat zien wij als duurzaamheid.

De afgelopen jaren heeft het COA haar visie op duurzaamheid vastgesteld en verwerkt in de meerjarenstrategie en de vastgoedvisie van het COA. Duurzaamheid, circulariteit, natuur en biodiversiteit staan nu hoog op onze agenda. Het wordt daarmee ook meer tastbaar voor medewerkers en onze omgeving.

Zo zijn de volgende duurzame doelstellingen opgenomen in onze vastgoedvisie (zie figuur: 1).

Vanuit die duurzame doelstellingen hebben we een COA-visie geschreven voor circulariteit en natuur. We benoemen daarbij expliciet onze ambities om zodoende ook praktisch en pragmatisch aan de slag te kunnen gaan met begrippen als circulariteit en natuurinclusiviteit.

Maar wat betekent het dan voor ons, die circulariteit en natuurinclusiviteit. En wat doen we ermee? Of liever gezegd; eraan. Als eerste gaan we in op circulariteit als bouwsteen voor het COA en daarna op natuur.

Figuur 1: Circulariteit volgens het COA

2. Circulariteit

2.1 Visie: Op weg naar (her)gebruik, hernieuwbaar en toekomstbestendig bouwen!

Circulariteit is een belangrijke bouwsteen om de opvang van asielzoekers duurzamer en efficiënter te maken en de impact op het milieu te verminderen. Door materialen en producten meer her te gebruiken ontstaat er minder afval. En kan er uiteindelijk ook geld worden bespaard. Dit kan bijvoorbeeld door huisvesting verplaatsbaar en flexibel inzetbaar te maken. Daarnaast kunnen we circulair en toekomstbestendig gaan ontwerpen (losmaakbaar, aanpasbaar) en bouwen met hernieuwbare materialen (biobased). We integreren circulaire oplossingen in onze dagelijkse praktijk. Het gaat daarbij niet alleen om het inkopen van circulaire producten, maar juist om het circulair gebruiken van producten. Hiervoor moeten we samenwerken met onze partners en de vertrouwensrelatie tussen opdrachtgever en de opdrachtnemer versterken. COA kan zo een positieve bijdrage leveren aan mens, milieu, natuur en omgeving.

Meer (her)gebruik, minder verbruik

Het COA gelooft dat herbruikbaarheid de norm is voor een duurzamere wereld. Door de nadruk te leggen op circulariteit kan het COA samen met zijn opdrachtnemers materialen, producten en gebouwen hergebruiken in plaats van steeds nieuwe aan te schaffen. Door circulair gebruik neemt het COA de

verantwoordelijkheid om als een goed rentmeester op te treden en stimuleren we opdrachtnemers om te sturen op maximale levensduur van hun producten. COA zorgt dat materialen die vrijkomen bij sloop opnieuw (hoogwaardig) worden ingezet. Danwel binnen COA, danwel ergens anders.

Meer hout, minder beton

Hernieuwbare en natuurlijke materialen hebben de toekomst en hout is hier een mooi voorbeeld van. Door meer duurzaam geproduceerd Europees naaldhout en andere natuurlijke materialen toe te passen in onze bebouwde omgeving krijgen we een lage CO2 voetafdruk, gebruiken we minder toxische materialen en verlagen we onze milieu impact. De grondstoffen voor andere bouwmaterialen, zoals steen, beton en staal, raken steeds meer uitgeput, verbruiken meer energie bij de productie en veroorzaakt meer CO2-uitstoot. Hout groeit weer aan, slaat CO2 op en kan in veel gevallen na het eerste gebruik opnieuw grondstof zijn voor het volgende product. Hout heeft daarnaast een warme en natuurlijke uitstraling en kan ook gemakkelijk worden gerepareerd en gerenoveerd, waardoor het een kosteneffectieve en duurzame keuze is voor gebouwen met een lange levensduur prognose.

Meer waarde, minder afval

Circulariteit is gericht op het behouden van waarde in de toekomst; we creëren de juiste voorwaarden zodat materialen, gebouwonderdelen en het gebouw zelf zo lang mogelijk in gebruik blijven en opnieuw ingezet kunnen worden. Hierdoor creëren we minder afval. Dit realiseren we door adaptief te ontwerpen. Dat wil zeggen dat we het ontwerp aanpasbaar maken voor toekomstige veranderingen in bijvoorbeeld functie- en ruimtebehoefte. Daarnaast creëren we waarde door de levensduur van onze gebouwen te verlengen door middel van (preventief) onderhoud en renovatie. Bij herontwikkelingen blazen wij oude gebouwen nieuw leven in. Bij nieuwbouw zijn flexibiliteit, adaptief en maatschappelijke meerwaarde essentieel voor het toekomstige gebruik. De waarde zit voor ons in de lange termijn en niet in de snelle oplossing.

Meer relationeel, minder transactioneel

Circulariteit betekent voor het COA tevens dat we op een andere manier gaan samenwerken met opdrachtnemers. Door circulair aan te besteden en in te kopen zetten we in op gelijkwaardigheid en de langetermijnrelatie. Het gaat dan minder om de hiërarchische verhoudingen tussen opdrachtgever en opdrachtnemer en minder om dat ene transactiemoment tijdens de aanbesteding. Het gaat minder om het behalen van de maximale prijs-kwaliteit verhouding, maar om het vergroten van de positieve impact op de lange termijn. Door de juiste vragen te stellen kan het COA de markt in beweging zetten en kunnen er meer circulaire producten ontstaan.

2.2 Ambities

De bovenstaande visie voor circulariteit hebben we vertaald naar een ambitie in drie thema's. Een grootdeel van de ambitie willen we waarmaken door circulair in te kopen. Door circulair aan te besteden en in te kopen willen we de bouw- en vastgoedmarkt stimuleren om te veranderen richting een duurzame en circulaire wereld.

Omgang restmateriaal

- Door middel van ons vastgoedmanagementsysteem creëren we inzicht in materiaal gebruik en hergebruik.
- Bij sloop zorgen we voor hoogwaardige herbestemming van vrijkomende materialen (in eigen project of voor gebruik elders).

Materiaalgebruik

- We streven in ons werk naar een lage milieu-impact.
- Bij renovaties en transformaties ligt de focus in eerste instantie op hergebruik en daarna zetten we in op hernieuwbare (biobased) materialen.
- Bij nieuwbouw verwachten we de meeste impact te maken door in te zetten op standaardisatie modulaire-, en hernieuwbare (biobased) materialen.
- Bij de realisatie van tijdelijke locaties is het een speerpunt om meer in te zetten op verplaatsbaarheid, flexibel inzetbaarheid, hergebruik en hernieuwbare materialen.
- Bij onderhoud- en ontwikkelingsprojecten passen we zo min mogelijk schaarse en toxische materialen toe die de natuur niet kan afbreken.

Adaptief vermogen

- Door goed preventief onderhoud verlengen we het gebruik en de levensduur van onze gebouwen en installaties. Daarnaast verkleinen we onze voetafdruk door in te zetten op repareerbaarheid, losmaakbaarheid en herbruikbaarheid.
- Bij Nieuwbouw is flexibiliteit en aanpasbaarheid belangrijk en creëert toekomstwaarde door rekening te houden met een opvolgende bestemming.
- Bij projecten dienen componenten eenvoudig te (de) monteren en construeren te zijn.

Concrete acties voor nu

De visie en ambitie zijn vertaald in een aantal concrete acties. Deze acties krijgen ook een plek binnen de jaarplannen duurzaamheid en worden de komende periode uitgevoerd.

- Bij onderhoud- en ontwikkelingsprojecten hanteren we een lijst schaarse en toxische materialen die we niet toepassen.
- We ontwerpen en realiseren standaard vaste inrichting die losmaakbaar, aanpasbaar en uit hernieuwbare materialen is opgebouwd.
- In onze standaarddocumenten (o.a. PVE's) stellen we onze doelstellingen bij en geven we onze uitgangspunten op het gebied van circulariteit helder weer.
- Bij onze aanbestedingen en het inkopen van leveringen, diensten en werken is circulariteit een speerpunt, te beginnen bij de nieuwe raamovereenkomst unit-/flexbouw.
- We stellen een standaard op voor een circulair sloopbestek.
- We nemen circulariteit als onderdeel mee in de besluitvorming; in het fasedocument 'business-case' wordt duurzaamheid een vast onderdeel.
- We stellen handreikingen op zodat we circulariteit op een praktische manier kunnen toepassen bij onderhoud- en ontwikkelingsprojecten.

3. Natuur

3.1 Visie: Samen geven we ruimte aan natuur!

Het COA wil een bijdrage leveren aan een natuurvriendelijke omgeving. Het COA heeft tientallen locaties verspreid over Nederland en in totaal meer dan 360 hectare (+/- 531 voetbalvelden) aan terrein. Door bomen, planten en dieren meer de ruimte te geven kan het COA een positieve impact hebben op de natuur en de samenleving. Door onze locaties groener te maken creëren we maatschappelijke en ecologische waarde.

Meer biodiversiteit, minder onderhoud

- We willen met onze locaties de biodiversiteit en soortenrijkdom vergroten en zo mogelijk een broedkamer zijn voor de natuur. Dit gaan we doen door de natuur meer de ruimte te geven en natuurvriendelijke zones te maken. Door op onze terreinen meer aandacht te hebben voor:
- de verbinding met de bestaande ecologische structuren in de omgeving;
- de verscheidenheid en variatie aan lokale plantensoorten;
- voedsel en verblijfplaatsen voor dieren.

Hierdoor vergroten we de biodiversiteit op de locaties en besparen we op groenonderhoud, ook omdat de planten minder vatbaar zijn voor plagen, ziekten, droogte en wateroverlast.

Meer buiten, minder binnen

Integratie van natuur op de opvanglocaties, mits goed onderhouden, zorgt voor een veilige en gezonde leefomgeving bewoners, medewerkers en omwonenden. Dit kan bijvoorbeeld door het aanleggen van wandelpaden, het creëren van rustige plekken en het aanbieden van groene activiteiten (o.a. moestuinen, tuinieren en educatieprogramma's). Hierdoor kunnen bewoners direct in contact komen met de natuur en biedt het kansen om de samenwerking met lokale organisaties, instellingen en vrijwilligers. De integratie en participatie bevorderen zo en tegelijkertijd versterken en behouden we de natuur in de omgeving.

Meer groen, minder tegel

Door meer groen toe te passen en terreinen autoluw te maken/houden kunnen we de straten terug geven aan de bewoners en de natuur. Door locaties groener te maken, zorgen we dat onze locaties beter bestand zijn tegen alle gevolgen van klimaatverandering. Bomen en planten werken verkoelend in de periodes van hitte en door de juiste beplanting kunnen we de aarde vochtiger houden in periodes van droogte. In periodes van wateroverlast zorgen minder bestrating en meer groen ervoor dat de grond veel regenwater kan opnemen. Om de impact op het milieu en de natuur minimaal te houden gaan we meer gebruik maken van materialen van duurzame bronnen en het regenwater opvangen en hergebruiken.

3.2 Ambities

De bovenstaande visie voor natuur hebben we vertaald naar een ambitie op drie thema's.

Biodiversiteit

- Het COA behoudt natuurwaarde door de verhoging van de biodiversiteit op onze locaties en het ontwikkelen van geschikt leefgebied voor diverse doelsoorten.
- Natuur wordt voortaan integraal meegenomen in de planvorming op locatieniveau en op gebouwniveau. Op elke schaal nemen we maatregelen om de biodiversiteit te vergroten en kijken we naar voedsel, verblijfplaatsen, verbindingen, variatie en veiligheid.
- We behouden en versterken de bestaande ecologische structuren eventueel met hulp van lokale partners.

Gezonde leefomgeving

- We creëren veilige en gezonde leefomgevingen met wandelpaden, natuurvriendelijke zones en ontmoetingsplekken.
- We creëren van rustige plekken en bieden groene activiteiten (o.a. moestuinen) aan.

Klimaatadaptatie

- We reduceren wateroverlast, voorkomen hittestress en verminderen droogte op onze locaties.

Concrete acties voor nu

De visie en ambitie zijn vertaald in een aantal concrete acties. Deze acties krijgen ook een plek binnen de jaarplannen duurzaamheid en worden de komende periode uitgevoerd.

- Bij bestaande en nieuwe locaties willen we de natuur en biodiversiteit versterken doormiddel van het volgende stappenplan: analyse van de bestaande situatie, kansenscan, ontwerp en uitvoering.
- Bij erf afscheidingen planten we groene haag als levende schutting (schuil en nestplek dieren, voedsel voor dieren en doorgang voor egels).
- Bij nieuwe ontwikkelingen nemen we maatregelen vanuit de kansenscan mee in het ontwerp en realisatie.
- We nemen natuur als onderdeel mee in de besluitvorming.
- We stellen handreikingen op die praktische toepasbaar zijn bij onderhoud- en ontwikkelingsprojecten.

